

SZEKELY-UDVARHELY

1848-AS FÜGGETLENSÉGI POLITIKAI SZEKELY UJSÁG
AZ „ELSŐ SZEKELY HÁZI-IPARI ORSZÁGOS SZÖVETKEZET” ÉS TÖBB EGYESÜLET HIVATALOS KOZLÖNYE

Megjelen hetenkint-kétszer; csütörtökön és vasárnap.
ELŐFIZETÉSI ÁRA: egész évre 10 K, fél évre 5 K, negyed évre 2 K 50 fillér. Külföldre egész évre 12 K. Községek, községi előjárók, papok és gazdasági egyetli tagok egész évre 8 K, t. nitók, községi és körjegyzők szintén egész évre 7 koronáért kápiák.
Helyközi telefon 15. sz.

FELELŐS SZERKESZTŐ:
B E T E G H P A L
LAPTULAJDONOS.

SZERKESZTŐSÉG és KIADÓHIVATAL: Székelyudvarhely, Kossuth-utca 31. szám, hova a kéziratok, hirdetések és előfizetések küldendők. — Kéziratokat vissza nem adunk. Hivatalos hirdetések 100 szög minden szö 6 fillér, azon felül 4 fillér, magán hirdetések négyzet cm. 8 fillér, többzetűl közlése 6 fillér. Nyit-tér. sa. a. 1 K. D. l. h. előre fizetendő. — M. kir. postatakarékpénztári csekk- és kiírás 10,489. szám

Mi lesz a pragmatikával?

Irta: Kossuth Ferenc.

Hosszabb idő óta foglalkoztatják a közvéleményt azok a nyilatkozatok, a melyeket annak idején Tomasics horvát bán tett, midőn a horvát-szerb koalíció tagjait (kik a magyar barátság fogadalmait, tudvalevőleg, csufosan megszegték) magához csalogatni igyekezett.

Köztudomású dolog, hogy ezek a mi befolyásunkkal, annak idején, hatalmassá lett férfiak, ürügyül használták fel a vasuti pragmatikának a magyar nyelv kötelező voltára vonatkozó szakaszát arra, hogy visszaéljenek az 1868. XXX. t.-cikkben meg gondolatlanul biztosított jogokkal. E visszaélés révén a magyar képviselőházat horvát Saborrá téve, hónapokon át horvát nyelven obstruáltak és ezzel a mi állapotaink gyarlóságát a világ előtt meztelenre vetkőztetve, minket mint nemzetet erőltetnek igyekeztek feltüntetni. Legtermészetesebb jogunkat pedig, hogy saját parlamentünkben saját nyelvünkön lehessen csak beszélni, gúnyfárgává tették a világ előtt.

Az is köztudomású tény, hogy részben a helybeli szolgálat érdekében, de részben az akkor álmódott állandó kibékülés és barátság kedvéért, ugyanabban a vasuti pragmatikában meg lett állapítva, hogy Horvátországban, az ott szolgáló alkalmazottaknak, a közönséggel való érintkezésben a horvát nyelvet kell használniok és ugyancsak horvátul kell érintkezniök a hatóságokkal, amit egyébiránt az állami hivatalnokok számára már az 1868. XXX. t.-c. elrendelt. Ugyanez az intézkedés ki lett tehát terjesztve a magyar állam legnagyobb üzemének: a magyar államvasutak alkalmazottainak körére is.

A józan észnek azt kellett feltételeznie, hogy a horvátok ezt, mint a legmesszebb menő méltányossági tényét és a legteljesebb jóindulat jelét fogják fogadni. De nem így volt. Nekik nem a horvát nyelv használata kellett, hanem a magyar nyelv kizárása. Ők nem elégedtek meg azzal, hogy a horvát területen szolgáló magyar államvasuti alkalmazottaknak horvátul is kelljen tudniok, hanem azt követelték, hogy ezeknek magyarul ne kelljen tudniok. Arra dübödtek meg, hogy a magyar

nyelv tudásának kötelezettsége törvénybe lett iktatva; és így törvény vetett véget azoknak a folytonos törekvéseknek, melyek nem arra voltak irányítva, hogy a horvát nyelv érvényesüljön, hanem arra, hogy a magyar nyelv kiküszöböltessék.

Ugyancsak törvény vetett véget azoknak a régóta fennálló törekvéseknek, hogy a magyar államvasutak Horvátországon átvonuló részét elhorvátosítsák, a mely törekvés különböző alakban, hol nyíltan, hol burkoltan folyvást felütötte rut fejét.

Midőn Tomasics horvát bán ezekkel a magyargyűlölő férfiakal tárgyalt és a vasuti pragmatika revízióját emlegette előttük úgy, mint csatétket, másra nem vonatkozhatott, mint csakis a fentebbiekre. Így értelmezte ezt az egész magyar közvélemény és ez a magyar közvélemény mostani álmos volta dacára is egyhangulag felzudult a célba vett merénylet ellen.

Azóta jött a cáfolatoknak és a már megszokott terdítéseknek és ráfogásoknak sokasága. Ráfogták a koalíciós kormányra, hogy a pragmatika ezen sarkalatos intézkedésére nézve alkuba bocsátkozott a horvát-szerb koalícióval. Ilyesmit sejtetett Khuen miniszterelnök is Barta Ödön hazafias interpellációjára adott válaszában. Már pedig a lehátározottabban tagadom, hogy én egy percig is alkuba bocsátkoztam volna e kérdésben bárkivel; a vasuti pragmatikát pedig megváltoztatni addig, míg én miniszter voltam, nélkülem nem lehetett volna.

A már megszokott terdítésekkel emlegették a félhivatalos kommunikék, hogy a vasuti pragmatikában a koalíciós kormány is változtatásokat akart eszközölni és hogy alig lépett életbe ez az alkotás, már is én magam utasítottam a vasutak igazgatóságát arra, hogy tegye meg a szükséges előterjesztéseket a változtatásokra.

E mindentelképpen magyarázható kommunikékben gondosan kerülték azt a megállapítást, hogy egy nagy kiterjedésű új alkotásról lévén szó, én mint minisztert, aki sohasem pályáztam miniszteri csálhatatlanságra, (amit sok más miniszter nem ritkán megtett) hanem csakis a közjót akartam előmozdítani, azt kívántam elérni, hogy a nagy alkotás esetleges hibáiról értesüljek azért, hogy mikor a részletes törvénybe iktatás ideje majd bekövetkezik, ezek az eset-

leges hiányok kiküszöbölhetők legyenek. Az említett kommunikék nem ezt engedték sejtethetni, hanem azt, hogy a nyelvkérdés körül történtek már akkor tanulmányozások.

Ezekben a kommunikékben a kormány ismét az általa behozott és eddig ismeretlen szakassal élt, hogy minden téren gáncsolja, kritizálja, hibáztassa közvetlen elődjének alkotásait és rendeleteit. Ilyen kezelését a parlamenti illemnek, melyet egész Európában meg szoktak tartatni, csakugyan nem látott még a világ. Erre szabadalmat kérhet magának a mostani kormány.

Az utóbbi időben kiadott sokféle kommuniké és nyilatkozat, de legutóbb a képviselőházban elhangzott miniszterelnöki beszéd is azt állítja, hogy a nyelvkérdést nem érintik. Ha ezzel szembehelyezzük Tomasics tárgyalásait, lehetetlen nem élnünk azzal a gyanuperrel, hogy itt valami ügyeskedés terveztetik. Így például az, hogy a vasuti pragmatikából egészen kihagyassék az a szakasz, a mely a magyar honosságra, a magyar nyelv köteles tudására és a horvát nyelv tudásának pontos körülírására vonatkozik.

Azt fogják állítani, hogy nem tettek semmit ezen intézkedés ellen, csak a status quo ante-t helyezték vissza, azt az állapotot, amely évtizedekig volt, amikor pedig tényleg megkívántatott (kivált az utóbbi időkben) a magyar nyelv tudása, de a kívánság nem alapult törvényen. Ugy, hogy bármely percben ellenkező irányú törekvés volt érvényesíthető. Erre enged következtetni az a nagy hang, a mellyel már azt vallották, hogy ők és elődeik a horvát nyelvnek sohasem tettek oly engedményeket, mint amilyeneket a koalíció tett a pragmatikában.

Babérlevéllel fogják tehát betakarni, mint egykor Julius Caesar, kopasz fejüket, mikor ezt az eddig még soha nem tett engedményt vi-sza fogják vonni és vele visszavonják egy lehetlre a magyar nyelv tudásának kötelezővé tételét is. A két rendelkezés egy szakaszban van; e szakasz a törvényből egyszerűen kihagyatik és kész lesz az egész.

Itt van valószínűleg a nagy-szerű fondorkodásnak a kulcsa. Ezzel a horvát-szerb koalíció is bizonyára meg lesz elégedve. Feltétlenül bizonyos, hogy bele fog ebbe nyugodni, mert a ma-

gyar államvasutak Horvátországon átvonuló részének fokozatos elhorvátosítására ismét nyitva lesz az út, amelyen a horvát hóbort ismét törtethet előre. A magyar nemzeti érdeket pedig nem fogja védeni a törvény úgy, hogy egy szép napon arra ébredhetünk fel, hogy valamely magyarellenés befolyásnak engedő kormány feláldozza rendeleti uton a soha békében élni nem tudó, mindig alkalmatlankodó, követelődző, ellenségeskedő, gyűlölködő kis nemzet féltelenségének a magyar államvasutak magyarságát a horvát területen.

Megyei nyugdíjak.

Kimerült az alap.

Népünk nem bírja már a pótdadót.

A Gálffy Kálmán nyugdíjaztatása is befejezett dolog lévén, kötelességünknek tartjuk vármegyénk bizottsági tagjaihoz ez alkalomból kifolyólag néhány komoly szót intézni.

Még csak egy tiltakozó szó sem hangzott el a legutóbb tartott vármegyei közgyűlésen az ő nyugdíjaztatása ellen. Az egyhangú határozatból az látszik, mintha megnyugvással fogadta volna a közvélemény a Gálffy nyugdíjba menetelét.

Nem így van... Fájó lélekkel járultunk hozzá az állandó választmány javaslatához: Fájó lélekkel, mert ismerjük a nyugdíj-alap szegénységét s tudjuk, hogy eddigi kötelezettségeinek is csak a pótdadó ijesztő mérvű fokozásával felelhet meg s bizony fáj a lelünk e vármegye lerogyásig megterhelt népének még több adót rakni vállaira.

E téren, a nyugdíjazások terén, már addig ment a mi — igazán koldus, nyomoru — vármegyénk, hogy lehetetlen ne hallanunk a 12-ik óra ütését, mely komolyan figyelmeztet mindnyájunkat, hogy a tisztviselő emberi gyarlóságból jöhető tévedéseiről, nem a vármegye ugyanis lerogyásig megterhelt népét kell újabb adó kivetéssel sújtan, hanem az esetleg tévedő tisztviselőt magát kell tévedése mértékéig büntetni, s aztán folytatódó munkára kényszeríteni. Szóval: elég volt a vármegyei nyugdíjazásokból! Ne tovább!

Ez eljárással míg egyfelől az igazságot szolgáljuk, másfelől kiméletet gyakorolnánk az adózó polgársággal szemben is. És ez nekünk, kiket a nép bizalma a törvényhatóságba küldött — kötelességünk. Kötelességünk, hogy hangot adjunk annak, a mi a népnek fáj; hogy óvasodjunk alkalmazni azt, a mi szűkös kenyerét még kevesebbre apasztja és sokszor e haza elhagyására kényszeríti, hogy

idegenben vesszen el vagy idegeneknek legyen megalázott rabszolgája.

Vajjon az eddigi nyugdíjaztatásoknál volt-e bennünk kellő megfontolás? Gondolkozzunk! Szálljunk magunkba és mellünket verve, mondjuk el a „mea culpa”, mert vétkeztünk megbízóink és saját lelkiismeretünk ellen. S aztán, ha igazán vezekeltünk, legyünk roskadozó polgártársaink védői, fajunk oltalmazói. Ezért küldötték minket a törvényhatóságba polgártársaink és nem azért, hogy munkaképes nyugdíjasok részére a kenyeret saját fajunk szájából vegyük ki.

Nem kutatjuk, kritika tárgyává sem kívánjuk tenni ez alkalommal az okot, a mi a Gálffy nyugdíjaztatását felszínre hozta, de azt jelezzük, hogy jó szívénél lett az áldozata.

Egy siró család nyomora, jövője, ijesztő képe: a lelkeig hatott. Ha köszivet hord keblében... saját feje felett nem gyul ki a ház, de egy kétségbeesett családot megszánt, s nem lett volna szabad megszánnia... bele esett abba a verembe, amelyből ki akarta ragadni a kenyér nélkül maradók ártatlan gyermekeit.

Elnent. Hulló levél lett. Más nő majd helyébe, de azt jelezzük, hogy a lehullott levél hiányát sokan észreveszik.

Nálunk nem szokás az önként elment vagy menesztett tisztviselők után csak egy Istenhozzádot is mondani. Ha a mór megtette kötelességét, a mór elmehet. A kicsavart citrom sorsa az ők sorsuk...

A háládatlanság azonban tovább ne legyen a mi fegyverünk. A tisztesség hozza magával, hogy bucsuzunk el legújabb nyugdíjasunktól; megmondván a bucsu sorokban, hogy ki volt Gálffy Kálmán.

Huszonöt esztendővel ezelőtt került a közigazgatás tövises mezejére. Ez idő alatt sokszor kihuzta a más ujjából a töviset és saját szívébe szurta. Nem vasszigorral, szeretettel fegyelmezte járása népeit; nem azt nézte: mit mond a lélek nélküli \$, hanem mit mond a saját szíve, melyből semmi sem tudta kiirtani a székely nép iránti rajongó szeretetét. Ha az egyik kezében ott volt a dorgálás ostora, a másban röktön felragadta a békesség olajágát és ez volt az oka, hogy olvadékony szíve többször dorgált, mint büntetett; ez, hogy sokszor még a hiba előtt is szemet hunyt, csak hogy ne kelljen népét a büntetés vaserejével sujtani.

Voltak-e hibái? Hogy ne! A gyarlóság hatalmas ur mindnyájunk felett. Ő sem volt ment ezektől, de hát jöjjön ide és vessen követ reá, ki maga is nem járt a tévedések széles országútján!

Velünk az ő jó szíve, szánakozó lelke elfeledtet sok mindent; még azt is, a mit neki mások megbocsátani nem tudtak: egy apa keservén, egy szegény nő hulló könnyein és több ártatlan gyermek kínos zokogásán történt megindulását. Igen, mi el tudjuk feledni ezt is, mert keblünkben szívet hordunk, mint ő... Mi egy nagy íróval tartunk, ki tanácsul adja a küzdő emberiségnek: „Óvakodjatok az olyan embertől, a ki nek szíve nincsen!”

Mi nem tudjuk feledni, hogy az ő irodája sokszor az utca volt, hová kigyúlt a panaszlók serege és ő jegy-

zett, orvosolt, sebeket gyógyított; nem tudjuk feledni, hogy a mikor egyik-másik községében megjelent, a nép sok helyen így szólott: „Ide jött az édes apánk!” Nem tudjuk feledni, hogy a mikor lehetetlen volt pénzbiroságot nem alkalmaznia, ha szegény ember meghűtöttségéről volt szó — önmagát bírságolta meg, hogy az igazság csorbát ne szenvedjen.

Még most is lelkünkben cseng egy párbeszed, mely ott hangzott el egyik községe utcáján:

— Főszolgabíró ur! Ha nekem meg kell fizetnem azt a büntetést, a mit a multkor a nyakamba sujtott, — gyermekeim kezéből veszi el a kenyeret, testökről tépi le a ruházatot...

— Hát maga olyan szegény, hogy gyermekei szenvednének, ha azt a büntetést felhajtának?

— Olyan vagyok...

És a jó szívű bíró minden szó nélkül a zsebébe nyult, pénzt keresett, a markába nyomta a vétkezőnek az egész bírságot és mint a viharzó ég, fülebe dörögte:

— A büntetést meg kell fizetnie! Érti?! Meg kell fizetni! Ha meg nem fizeti, a bőrét huzom le; de akkor is, ha hibáját ismételi.

Hát mi nem tudjuk feledni ezeket, de ezek tudatában elfeledjük, a mit a \$-oknak jó szívével fogva ártott... Kövünk nincs, hogy reá hajtsuk, mert ennek az embernek egyetlen hibája az volt, hogy igen szeretett.

Az a hitünk, hogy sem gyermekei, kikre javait és nevét örökségül hagyja, sem rokonai, sem barátai, sem nagyszámu tisztelőinek nincs okuk pirulni a Gálffy Kálmán nyugdíjba menetele miatt. Mi fájó lélekkel bucsuzunk tőle. Fáj eltávozás a bírói székből, a melyben nem nyomorgatója, hanem igazi barátja volt népének.

Hogy ki volt Gálffy Kálmán, leghevebben kifejezi az utána vágyakozó nép óhajta: „Bár még egyszer visszajöjjön!!...”

Több megyebizottsági tag.

A székely iparkamara jelentése.

E napokban jelent meg a marosvásárhelyi kereskedelmi és iparkamara, vagy mint röviden és helyesen nevezni szoktuk: a Székely iparkamara kerületének 1909. évi közgazdasági viszonyairól szóló jelentése.

A munka egy kis kötetet képez és igen élénk világitásban tünteti fel a Székelyföld mult évi közgazdasági életét.

A jelentés a kereskedelmi miniszterhez van intézve s két főrészből áll: általános és különös részből.

Az általános rész tömören szól a tárgyalt év közgazdasági viszonyairól s ismertetését a következőkkel vezeti be.

A jelentésünk tárgyát képező 1909. közgazdasági év semmi tekintetben sem volt kielégítő.

Az egész évet a rendetlen időjárás jellemezte s a milyen volt az időjárás, olyanok voltak a gazdasági eredményei is.

A mezőgazdasági termények hozama az átlagon alul maradt. A kereskedelem terén semmi újabb lendület nem volt észlelhető, a sablonos formák között mozgott az ipar pedig pangott...

Sivár, meddő volt a politikai élet is. Az országház kapui majdnem az egész éven át zárva voltak s a törvényalkotás így a legszűkebb keretek közé szorult. A kormány munkaköre is mondhatni, kizárólag az adminisztratív teendőkre szorítkozott.

Nem csoda, ha bizonyos aggodó felelem fogta el a nemzetet a jövő iránt, annyival inkább, mert azok, akik előhittel s bizakodó reménykedéssel eltelve rajzolták maguk elé a haza közelgő szebb jövőjét s annak biztosítékát a kilátásba helyezett gazdasági függetlenség egyik fontos alkotó részének, az önálló magyar nemzeti banknak kézenfekvő megvalósításában látták, fájdalommal kellett tapasztalniuk, hogy annak még számtalan akadály áll útjában s az újabb küzdelmek egész sorozata szükséges annak kivívásához.

Azután szól a kamara kerületét képező székelyföldi közgazdasági viszonyokról és itt legelőször megemlíkezik arról, hogy végre 15 évi vajdás után befejezést nyert a székely körvasút építése, amely megnyitotta a Székelyföldet is a világforgalomnak. Remélhető tehát, hogy elmardottságából ez is lassan ki fog emelkedni.

Szól a földmívelési miniszter székelyföldi kirendeltségéről s erős kritikával megállapítja, hogy a tíz éves munkának nem látszanak a várt sikerei, sőt a Székelyföldre nem való nyugati fajta tarka marhák erőszakolt elterjesztésével alig helyrehozható nagy kárt csinált a székelységnek.

Az erdőkihasználás fokozatos előrehaladásáról szólva, ennek sokirányú kedvező hatása mellett, nyomatékosan hangoztatja a munkás népre gyakorolt, romboló erkölcsi hatását, ami főképp a pálinkaivás nagymérvű terjedésében s a laza erkölcsi életben nyilvánul.

A mezőgazdaság terén még mindig nagyon hátra állunk mondja a jelentés, habár látszik is itt-ott némi haladás.

Itt helyén volna nagyszabásu tervek alkotása s azoknak gyors keresztülvitele, de ehez rátermelt, a Székelyföldet ismerő, azért lelkesedni tudó, széles látkörrel bíró férfiak kellenének, akik terveket tudnak alkotni s azokat gyorsan végre is tudják hajtani” mondja tovább a jelentés.

Az iparról szólva elismerőleg emlíkezik meg a kereskedelmi kormányának néhány éven át gépek adományozása által nyújtott támogatásáról s ezzel az iparnak észrevehető fel lendítéséről. Éppen azért ennek az iparfejlesztési szempontból jól bevált akciónak tovább vitelét sürgeti.

Az érdekkörök kívánataira sürgeti továbbá a magyar jegybank s az önálló vámterület felállítását, mert minden állami segély mellett is csak ezektől lehet várni leginkább iparunk megerősödését s ezzel hazánk közgazdaságának kívánt fokra leendő emelkedését.

Részletesen foglalkozik a székely kivándorlással s érdekes statisztikai adatokkal világitja meg ezt a népmozgalmat.

Örömmel látjuk ezekből, hogy a székelységnek sok éven át tartott eme vérvesztése apadóban van, a mennyiben az utolsó két évi kivándorlás már csaknem felét teszi az előző évek összegének. Kivándorolt

összesen 1909-ben 1236 egyén, 1908-ban 1030, 1907-ben 2216, 1906-ban 2488. Viszont az is látszik ezekből, hogy 1908 hoz képest 1909-ben ismét emelkedett a kivándorlók száma több, mint 200-al, a mi a gyenge termésnek lehet a következménye.

Némi részben enyhíti e kirajzást a visszavándorlás. A visszavándorlók száma 1909-ben 139 volt. Látható tehát, hogy a hét-nyolc évvel ezelőtti főképp Amerika felé ijesztő mérvű öltött kivándorlás apadóban van.

Annak előtte Csik és Háromszék román határszéli vármegyék szolgáltatták a legtöbb kivándorlót, a kiknek útja legnagyobb részt Romániába irányult. Most Marostorda és Udvarhely vármegyéből kél a legtöbb nép vándorutra s ezeknek Amerika képezi az ígért földjét. Az adatok szerint Udvarhely vármegye nyujt a legszomorítóbb képet; jeleül annak, hogy a Székelyföldön ez a legkoldusabb és elhagyottabb vármegye.

Foglalkozik ezután az általános rész a székelyföldi lakosság életviszonyaival s összehasonlítva az ország legnépesebb öt vármegyéjének lakosságával és megállapítja, hogy helyes közgazdasági politikával, még egyszer annyi nép megélhetne a Székelyföldön, mint a mennyi jelenleg itt él s nem lenne ok a kivándorlásra. Igazolja is ezt a földbirtoknak mívelési ágak szerinti megosztásával, másrészt pedig azzal, hogy a Székelyföld már a természet által iparra van predesztinálva s e tekintetben megérdemelt figyelemben is volna részesítendő.

Az ipari érdekek eredményes szolgálata végett javasolja, kereskedelmi miniszteri kirendeltség szervezését a kamarával kapcsolatosan.

A különös részben foglalkozik a nyersanyag termelőivel s annak eredményeit statisztikai adatokkal érzékíti; a kereskedelemmel szintén több rendbeli statisztikai adattal támogatva fejtegetéseit, az iparral, melyet nemei szerint helyez élénk világitásba.

A jelentést a pénz és hitelviszonyokról és a közlekedés ügyéről szóló fejezetek zárják be.

A függelékekben össze vannak foglalva, mindazon ohajok és sérelmek, a melyek a kamara által a jelentésben a kormány figyelmébe ajánlottak.

A kamara az érdeklődőknek kívánatra díjtalanul megküldi tanulságos jelentését.

HIREK.

— Hihetetlen hírek.

Mondják, hogy Szvangáliék a héten egy bírót sem hipnotizáltak; mondják, hogy a panama-haráságot nálunk nem ismerik; mondják, hogy a Casinóban ej-jelenként csupán csak pikkettiroznak; mondják, hogy a városgazdának a fiakkeres lovakénál jobb dolga van; mondják, hogy a vármegyei tisztügyészre az ismert közmondás, mely ama bizonyos szálla- és gerendáról szól — nem vonatkozik; mondják, hogy jenőke — ha megválasztják — fütty helyett füttykössel nem szolgál;

mondják, hogy kedves lap-társunk — ideiglenes megbüntetésünk felett érzett kár-örömben — zöldesket nem látott és „vörös”-et nem irt.

E hírek valódiságáért nem vállal felelősséget a szerk.

— **Keletmagyarországi vasut Erdély nélkül.** Nekünk, kik a keletmagyarországi transversális vasutért évek óta sok lentát fogyasztottunk, különösnek tűnik fel a „Magyarország” vasárnapi számának műszaki mellékletén közölt eme hír:

„Kassa, Debrecen, Nagyvárad, Arad és Temesvár kereskedelmi és iparkamarái egyöntetű mozgalmat indítottak az első transversális keletmagyarországi vasut létesítésére, amely a Balkánon át a Földközi-tenger felé utat nyitna s így kelet-Magyarország egyszerre a világkereskedelem fővonalába jutna. A nagyvárad kereskedelmi és iparkamara most átiratot intézett Nagyvárad és Bihar megye törvényhatóságához. Az átirat tömörülésre szólítja fel a törvényhatóságokat a felvetett rendkívül fontos terv keresztülvitelére. A közös akció megindítására és előmunkálatainak megbeszélésére a közeljövőben a keletmagyarországi kereskedelmi és iparkamarák s az érdekelt törvényhatóságok értekezlete gyűlnek Debrecenbe. A nagyvárad iparkamara tehát kéri Nagyvárad és Bihar megye törvényhatóságát, hogy képviseltesse magát a debreceni értekezleten. Kifejti az átirat, hogy kellő menetrend-módosítással és csatlakozással, máris tűrhetőbb összeköttetést lehetne teremteni a keletmagyarországi városok között. Fokozatosan pedig a pályák alapépítményeinek megerősítésével express és gyorsvonatok járatását is meglehetne kezdeni.”

Eddig van a közlemény, mely mérhetetlen csapást jelentene a Székelyföldre, ha a keletmagyarországi iparkamarák akciója sikerülne. Arról van szó ugyanis, hogy a székely vármegyék törvényhatóságai által már korábban felkarolt Borszéki-féle terv, mely szerint Kolozsvár — Apahida — Marosvásárhely — Székelyudvarhely — Sepsiszentgyörgy — Konstancia felé a Feketetengerre történjék a világforgalmi vasut kiépítése, — örökre elesnék. Ezt nekünk, székelyeknek, megengedni nem szabad. Akcióba kell állni mindenkinek, ha azt nem akarjuk, hogy még jobban tönkre tegyenek bennünket az átkozottul rossz vasuti politikával. Elégge kikerültek a főforgalmi vasutakkal. Ilyen nemzet-gyilkolást többé eltérni, nem lehet. Kassa, Debrecen, Nagyvárad, Arad és Temesvár elégedjék meg az ő kellemes vasuti helyzetével. Nekik vasutra szükségük nincs. Aztán amugy sem Kassa az ország fővárosa. Budapestről kell induljon egy ilyen nagyfontosságú világforgalmi vasut és nem Kassáról. Ismételjük, jó lesz az illetékes székelyföldi törvényhatóságoknak feljuttatni, felfrissíteni a régi tervet és résen lenni. Ha ezt a mindnyájunkat összekapcsoló vasutatis kisiklani engedjük a kezünk-ből, akkor gyávasággal, hanyagsággal méltán fogja vádolhatni vezető köreinket az utókor. Talpra tehát! Fel a munkára székelyek!...

— **Népoktatás.** A Magyar Gazdaszövetség téli gazdasági előadásokat tart országsszerte. Ilyen előadások meg-

tartásáért vármegyénkből a következők folyamodtak: Csekefalvai, gazdakör, Zetelakai gazdakör, Korondi fogyasztási szövetkezet, Farkaslakai gazdakör, Siménfalvai hitelszövetkezet, Kobátfalvai fogyasztási szövetkezet. Felérjük az itt felsorolt intézmények vezetőit, hogy annak idején az előadás megtartásának határidejéről, lefolyásáról és a közönség érdeklődéséről lapunkat értesíteni sziveskedjenek.

— **A polgári igazgatójának bucsuztatása.** Schiller Irma, a székelyudvarhelyi állami polgári leányiskola igazgatója, kedden délután utazott el új állomás-helyére: Ipólásra. Az iskola növendékeitől osztályonként vett bucsut a közszereketben állott igazgatónő. Ez a bucsuzkodás mindenik osztályban megható volt. A növendékek hangos zokogással és osztályonként egy-egy gyönyörű virágcsokorral fejezték ki mélységes szeretetüket, hálájukat a jószágos lelkű igazgató néni iránt. A vasuti állomáshoz pedig a legkisebbtől a legnagyobbig mind kivonultak. Itt ismétlődött az érzékeny bucsuzkodás a nagy számban összegyűlt szülők és érdeklődők részvételével. Mindenki könnyezett s mélyen sajnálta, hogy a derék igazgatónő távozik. A tanterület tagjai mindnyájan kint voltak az állomáson és szintén könnyek között vettek bucsut kedvelt igazgató kartársuktól.

— **Az idő egészen télire változott.** Napok óta hull a hó olyan tömegben, hogy már-már a közlekedést is veszélyezteti.

— **A főgimnázium felszentelése** vasárnap igen szép ünnepség keretében történt meg. Az ünnepet az erdélyi katolikus Status a főgimnázium tanári karával rendezte. Résztvett azon a város és vármegye, valamint Erdély katolikusainak előkelő közönsége. A főgimnáziumot tudvalevőleg a Jézus-társaság 1650 körül alapította és 1777-ig ők tartották fenn. 1850-ben az erdélyi Status vette át és 1892-ben új hajlékot adott neki. Csak hamar ez is szűknek bizonyult s most az intézet az állam bőkezűsége folytán új palotába költözött. Ezzel egyidejűleg elhelyezést nyert a finevelő-intézet is.

A reggel 9 órai szent mise után, az új épülethez vonult a sokaság. Gróf Majláth erdélyi püspök megáldván az épületet, a tonaterembe mentek. Itt Gróf Mikes János főesperes-plébános, mint az építő bizottság nagytevékenységű elnöke üdvözölte a püspököt, a kormány képviselőjét és a hallgatóságot. Ezután Gróf Haller János, mint a kormány képviselője, a miniszter megbízásából annak üdvözlését tolmácsolta. Gróf Lázár István pedig a Status nevében fejezte ki elismerését Gróf Mikes főesperes iránt, a kinek kitartása eredményezte azt, hogy az intézet diszes otthont nyert. Majd az ünnepély programszerint megállapított műsora következett, a melynek minden egyes pontját nagy tetszéssel fogadta a közönség. Végül a finevelő intézet megáldása után, a Budapest-szálló színháztermében közeled volt.

— **Az ürühust.** Néhány héttel ezelőtt azt mondta Serényi gróf földmívelési miniszter, hogy az asszonyok más élelmiszerről gondoskodjanak. Egy uriaszony most levelet irt a „Budapesti Hírlap”-hoz, a mar-

hahus helyett az ürühust ajánlja, a melynek bőviben vagyunk s a mely olcsó is. A külföldön a juh szolgáltatja, különösen az angol és francia konyhára, a legízletesebb falatokat, de a magyar asszony idegenkedik tőle, mert az a hite, hogy faggyus mellékizétől nem lehet megfosztani. A levél, a mely utmutatással szolgál arra is, miképpen lehet ízletessé tenni az ürühust, így szól:

A jól elkészített, sovány ürühust, az őzhushoz teljesen hasonló és ízére is megegyező vele. Csakis faggyusszerű zsírja adja meg az ugynevezett birkaíz, ezen azonban az ügyes házi asszony könnyen segíthet. A juhhus birkaízét annyira el lehet venni, hogy fogyasztója nem is gyanítja, micsoda húst eszi, csak finomságát dicséri. Nem egyszer volt alkalmam asztalomnál egyik másik vendégtől azt a kijelentést hallani, hogy ő szeret mindenféle húst, csak éppen a birkahúst nem eszi meg, holott éppen akkor birkahúst fogyasztott. A juhhus birkaízét nagyon egyszerűen el lehet venni. Mindenekelőtt zsírtól teljesen és a leg gondosabban meg kell tisztítani; a csontot a husról az utolsó darabkáig ki kell vágni, azután a nélkül, hogy a hús vízzel érintkezett volna, zöldséggel be kell hinteni. A zöldség álljon karikára vágott petrezselyemből, sárga répából, hagymából és néhány karika zellerből, a mely közé kis máréknyi egész szemű magyar bors és egy pár szagos bors keverendő. Ezzel a zöldség keverékkel, a nélkül, hogy akár a húst, akár a zöldséget megsóznók olyan módon hintjük be a húst, hogy a felületét és oldalát teljesen ellepje. Ha ilyen módon huszonnégy óráig állott a zöldségben a hús, megfordítjuk és ugyanazzal a zöldséggel megint gondosan betakarjuk. Negyvennyolc óra múltával a hús már használható, bár jobb, ha három napig állhat — persze csak hideg időben — a zöldség között. Azután a zöldséget, a mely a birkaszagot a hústól átvette, eldobjuk, magát a húst forró vízzel leöntjük s benne tíz perc hosszat néhány-szor megforgatjuk; ezután a hús meg lesz spékeltve vadlével, paradicsommal vagy paprikásan elkészítve. Ha a házi asszony ilyen módon készíti el az ürühust, senkitől sem hall majd panaszt a hús faggyúsé miatt. Az sem igaz, hogy csak a fiatal birány-ürühust alkalmas a fogyasztásra, mert kétségtelenül be van bizonyítva, hogy a juh négy éves koráig szolgáltat fogyasztásra teljesen alkalmas húst. Bizonyos azonban, hogy a fiatal és hizlalt ürühnek a hús jobban, mint az öregebbé. Az is kétségtelen, hogy az az ürüh szolgáltat izletesebb húst, a melynek faggyuja és zsírja hófehérszínű; kevésbé izletes az, a melynek zsírja sárgászínű. Azt hisszük, hogy ez adatok nem érdektelenek, különösen ma, a mikor a marhahús olyan kevés és olyan drága. Nagyon kíváncs lenne tehát, ha háziasszonyaink több juhust vásárolnának s fogyasztának. Ezen a réven a marhahús fogyasztása csökkenne, a mi kétségtelenül lenyomná a marhahús árát is.

— **Ujságírók az igazságügyminiszterhez.** A budapesti ujságírók egyesülete legutóbbi választmányi ülésén a sajtószabadság védelmére fölterjesztést szövegezett meg, a melyet már átnyújtottak. Székely Ferenc igazságügyminiszter tervezett reformja, a mely a sajtóközleményekre vonatkozik, egyenesen megdöntené az 1848. évi sajtótörvényben letett elvek érvényesülését. Az ujságíró testület szívesen nyújt kezét arra, hogy az egyéni és családi élet tisztességének nagyobb védelme legyen, de a reformnak olyannak kell lenni, hogy

a sajtószabadság elvén csorbát ne üssön.

— **Őszi állatdíjazások.** Csikvármegye Gazdasági Egyesülete a földmívelésügyi minisztérium segítségével november hó 14-én Csiktaploczán és 16-án Csikjenőfalván állatdíjazásokat tartott, amelyen 91 kiállító 15 drb egy éves üszőt, 25 drb két éves üszőt, 44 drb borjas tehenet és 97 drb sertést állított elő díjazásra. I. díjat nyertek egy éves üszőkkel Csorba Antal és Kozma Áron, két éves üszőkkel Szabó András és Kába András, borjas tehenekkel Pál István és Lobos Árpád és sertésekkel Antal Dénes és Imre István. A többi díjakban ezeken kívül 22 kiállító részesült. A díjazásokat Pály Iván ker. gazdasági s. felügyelő, a gazdasági egyesület képviselője és a helyenkint alakított bíráló bizottságok intézték. Jelen volt Kiss Ernő a székelyföldi kirendeltség megbízottja, ki a kiállított állatok előnyeit és hátrányait a helyszínén méltatta s az állattenyésztés fejlesztésére a jelenvolt gadaközönséget buzdította. A csatószegei állatdíjazás az alsóik járásban az állatok közt uralkodó ragados száj- és körömfájás miatt elhalasztott s megtartása annak idején közhirre fog tétetni.

— **Névjegyek.** Tekintettel a közelgő karácsoni és új-évi névjegy szükségletre, lapunk könyvnyomtató intézete a szebb-nél-szebb névjegyek nyomtatását már megkezdette. Rendeléseket naponként elfogad. A szétküldés hetenként kétszer: kedden és pénteken történik. Ezután hívjuk fel a n. é. közönség szíves figyelmét a dusválasztéku divatos névjegyekre és kérjük, hogy szükségletét minél előbb megrendelni méltóztassék, nehogy az ilyenkor beállani szokott munkatorlódás miatt, esetleges hátránya legyen.

— **Kereskedősegéd,** ki a könyvelésben és vevők kiszolgálásában jártas — állandó foglalkozást nyer. Hol? Megmondja e lap kiadóhivatala.

— **Vidékiek,** akik rövidebb-hosszabb időt kívánnak a fővárosban tölteni szórakozás vagy üzleti ügyek intézése végett, a Magyar Otthon (VIII. Főherceg Sándor utca 30. sz.) barátságos hajlékaiban nyugalmasan berendezkedhetnek. Csoportos jelentkezőknek, utazóknak, turistáknak, hivatalnokoknak és más hivatásuknak kivételes kedvezmény jár ki. — Isklák tanulmányi kirándulásai számára egyenesen megbecsülhetetlen a Magyar Otthon! Villamos világitás! Tükrös szekrények!

Halotti imák, emlékezés és temetési beszédek. Közreadta Bod Károly ref. lelkész és nyug. tanár édes atyja emlékére. A 172 oldalas kötetben: Halotti imák, Emlék-beszédek és Temetési beszédek vannak külön-külön csoportokban. A lélekemelő imák, magvas emlékbeszédek és megható temetési beszédek általános elismerésben részesültek. Míg a csekély készlet tart — kapható Betegh Pál könyvkereskedésében Székelyudvarhelyt.

792—1910 végreh. sz.

Arveré si hirdetmény.

Alólrott a székelykeresztúri kir. járásbírósnak 1910. P. v. 26/2 sz. végzése folytán kiküldött bírósági végrehajtó ezennel közli, hogy a Róth Bernát székelykeresztúri lakos, bejegyzett mezőgazdasági szeszgyáros esődtömegéhez tartozó, a csődleltár 45, 46—53, 54, 55, 56 tételei alatt össze írt következő ingóságok u. m. 1 tarka tehén, 8 darab jó, 10 hl. borsó, 70 hl. tengeri, 51 mm. tengeri, melynek összesen 2293 koronára vannak becsülve, Fiatfalván november hó 27. napján d. e. 9 órakor tartandó nyilvános bírói arverésen a legtöbbet ígérőnek készpénz fizetés mellett szükség esetén becsáró alól is elfognak adatni.

Felhívának mindazok, kik az elarverezendő ingóságok vételárából külön kielégítéshez jogot tartanak, elsőbbségi bejelentéseiket megtenni el ne mulasszák.

Kelt Székelykeresztúron, 1910. november hó 18.

Szalontai Albert,
kir. bírósági végrehajtó.

6021—1910. tkvi.

Hirdetmény.

A m. kir. Igazságügyminiszter 1906. jul. 6. an 14114/906. sz. a. elrendelte, hogy az oklándi kir. járásbíró, mint telekkönyvi hatóság, hoz tartozó **Homoródrema** község telekjegyzőkönyveiben felvett mindazon ingatlanokra nézve, melyekre az 1886. évi 29. t. c., 1889. évi 37. t. c. és az 1891. évi 16. t. c. cikkek a tényleges birtokos tulajdonjogának bejegyzését rendelik, az 1892. évi 29. t. c. ben szabályozott eljárás és ezzel kapcsolatban a telekkönyvi bejegyzések helyesbítése fogantatottassék.

E célból a helyszíni eljárás neveztet községben 1911. évi január hó 5-ik napján fog kezdődni.

Ennélfogva felhívának:

1. mindazok kik a telekjegyzőkönyvekben előforduló bejegyzésekre nézve okadatolt előterjesztést kívánnak tenni, hogy a tkvi hatóság előtt a kitűzött határon kezdődő eljárás folyama alatt jelenjenek meg és előterjesztéseiket igazoló okirataikat mutassák fel.

2. mindazok, kik valamely ingatlanhoz tulajdonjogot tartanak, de telekkönyvi bejegyzésre alkalmas okirataik nincsenek, hogy az átírássra az 1886. 29. t. c. 15—18 §§-ai és az 1889. évi 38. t. c. 5. 6. 7 és 9 §§-ai értelmében szükséges adatokat megszerezni iparkodjanak és azokkal igényeiket a kiküldött előtt igazolják, vagy oda hassanak, hogy az átruházó telekkönyvi tulajdonos az átruházás létrejöttét a kiküldött előtt szóval ismerje el és a tulajdonjog bekebelezésére engedélyét nyilvánítsa; mert különben ez uton jogait nem érvényesíthetik és a helyeg és illeték elengedési kedvezményétől is esznek.

3. Továbbá mindazok, kiknek tényleg már megszűnt követelésre vonatkozó zálogjog, vagy megszűnt egyéb jog van nyilvankönyvileg bejegyezve, ugyintén az ilv. bejegyzésekkel terhelt ingatlanok tulajdonosai, hogy a bejegyzett jognak törlesztését kérelmezhessek, illetve, hogy törlesztési engedély nyilvánítása végett a kiküldött előtt jelenjenek meg meri ellenesetben a helyegmentesség kedvezményétől esznek.

A kir. járásbíró, mint telekkönyvi hatóság.

Okland, 1910. nov. 18. an.

Kelemen, sk. aljbíró.

A kiadmány hiteletül.

Teutsch Károly

kir. telekkönyvvezető.

100 évben csak egyszer

van alkalom gyümölcsfákat és másféle faiskola terméket ily olcsón és jó minőségben venni. Senki se mulassza el tehát ezt a kedvező alkalmat, s rendelje meg a szükségeseket azonnal az alábbi árjegyzék szerint, ameddig a készlet tart.

Gyümölcsfák, tüleve-lűfák, díszcserjék, vadoncsák a faiskola teljes kitakarítása mia't mélyen leszállított áron kaphatók.

Caspari Frigyes és Társa
faiskola, **Medgyes** (N.-küküllöm.)

ELET KÖNYVE

állandó házi orvos. Ingyenes gyógy-mód: tifusz, kolera, toroklob, rühl vérhas, mindenféle himlő és vörheny orban, bujakór, számarhurut, agy, tüdő-, szív-, gyomor-, méh- és bél-gyulladás, vese-, máj-, lép-, hólyag-, bajok, skrofula, köszvény, csúsz, nyavalyatörés, aranyer, gutaütés, nehéz sebesülések, vérszegénység, vízkór-ság, szárazbetegség (tuberkulózis-torok- vagy mandolagyulladás, gyomorkatarus, örülés stb. ellen. Irta: **DERZSI JÓZSEF**. Az E. M. K. E — tekintélyes orvosok ajánlatára — népkönyvtárai részére 100 példányt elfogadott. Ára 3 korona. Kapható: **Betegh Pál** könyvkiadónál Székelyudvarhelyt és valamennyi könyvkereskedésben.

Finom hegedű-hu-rok, hegedűk, hegedűvonók és felszerelések épen most érkeztek **Betegh Pál** papir-, írószér- és zenén ükereskedésbe.

Zempléni Árpád

író, a Petőfi Társaság tagjának a következő művei kaphatók:

Új versek (1893—1897). Negyedik kiadás. Budapest, 1898. Franke Pál bizománya. Terjedelme 8 iv; ára 1 K.

Válogatott versei. (1884—1892. 1897.) Budapest, Franke Pál bizománya. Terjedelme 18 iv; ára fűzve 2 K, diszkötésben 5 K.

Didó. Verses lírai regény. Tóth István négy szoborképével. Második kiadás. Budapest, 1901. Terjedelme 12 és fel iv; ára fűzve 2 K, magyar stíli diszkötésben 3 K.

Washington, Pályadíjnyertes óda 1906.

Bosszú. Osztályk hősinek. A Kisfaludy-Társaság 1907. évi Buljovszky díjával jutalmazott kisebb elbeszélő költemény. Második kiadás; ára 1 K.

Istár és Gilgamesz. Babiloni rege. Budapest, 1910; ára 1 K.

Turáni Dalok. (1900—1910.) Mondai és történelmi hősének. Budapest, 1910. Terjedelme 16 iv; ára fűzve 5 K, stilszerű diszkötésben 8 K.

Mindezek együttesen és külön-külön is megrendelhetők a szerző-nél. (Budapest, IV. Bástya-u. 11. sz. alatt) a pénz előleges beküldésével vagy utánvét mellett.

Kis emberek. Elbeszélések. Valtér Ernő kiadása. Budapest, 1899. Terjedelme 10 iv; ára 1 K.

Bélyegzők

megrendelésre mindenféle kivitelben bárhova a legpontosabban, gyári ár mellett szállíttatnak **Betegh Pál** könyv- és papirkereskedéséből Székelyudvarhelyt.

DISZMUNKÁK

őzv. Mihálovits Béláné
főgimn. tanárné bár-
..... minemü

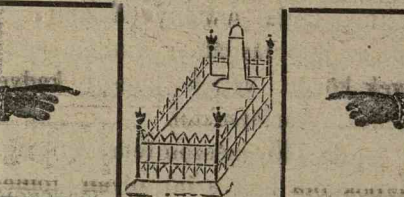
himzéseket,

így: monogramokat és arany himzést, tűfestést, templomi oltárterítőket stb. elvállal és a legkényesebb ízlésnek is megfelelően elkészíti. Naponta rendes elméleti és gyakorlati ének, zongorá tanítást tart, a melyekre a tanulók FIUK vagy LEA-: NYOK bármikor ::

SZÉKELYUDVARHELYT
PETŐFI-UTCA 31. SZ. ALATTI
LAKÁSÁN JELENTKEZHETNEK

Városi lakóházak

tervezését, költségvetéseket, modern lakóházak szolid felépítését;
CSALÁDI SIRBOLTOKAT

(kripták) a legjobb és legszebb kivitelben, minden elfogadható árt pontosan fe.épít

TÓTH JÓZSEF

képesített kőművesmester Székelyudvarhelyt, Bethlen-u. ca. 41. sz. alatt. Az igen tisztelt építető közönség szíves pártfogását kéri.
Mégbizható jó munka!

B O R I!

Fernengel Gyula székely-udvarhelyi bornagykereskedőnél

a legjobb minőségben, nagy választékban és legelőnyösebb árak mellett nagyban és kicsinyben kapható.

LEGUJABB
rendszerű motoresplőkészletek, továbbá a legjobb benzín-nyersolaj és szivógázmotorok, valamint teljes malonberendezések legolcsóbban

Trebitsch Gyula

motortelepén Budapest, VI, Eötvös-ut 42. kaphatók.

Teljes jótállás! Könnyű részletfizetés!

Árjegyzék ingyen!

E jöhrű cég motorai könnyű kezelésük és nagy erő kifejtésük folytán az egész országban nagy elterjedésnek és közkedveltségnek örvendenek.

KÖHÖCES

rekedtség, hurut és nyálkás-ság, görcs és hőkhurut ellen ne vegyenek semmi egye-: : bet, mint csakis a : :

KAISER-féle

mell-karamellákat a „három fenyővel“

5900

közjegyzőileg hitelesített bizonyítvány orvosok és magánzók által a biztos eredményt igazolják. Csomagban 20 és 40 f-ért. Dobozban kapható 60 f-ért. Kapható gyógyszerárak és drogueriákban, valamint Zsethegy János gyógyszerésznél Hamoródsz. márt. köz. sz. b. n.

Köhögés, rekedtség és hurut ellen nincs jobb a **RETHY-FELE PEMETEFÜ**

Cukorkánál.

Vásárlásánál azonban vigyázzunk és határozottan Rethy-felét kérjünk, mivel sok hasznos utánpótlás van.

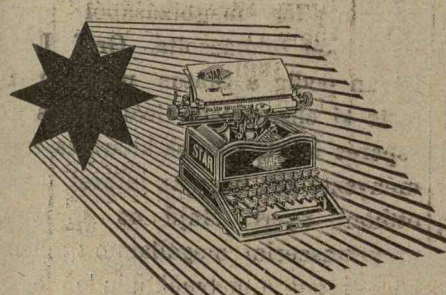
Egy doboz 60 fillér.

Csak Rethy-felét fogadjunk el.

Legszebben ír a**STAR-írógép**

Ára legolcsóbb, mert csak

450 K-ba kerül.

FARAGÓ TESTVÉREK

a STAR-írógépek képviselője.

BUDAPEST, V. NÁDOR-U. 17.

Részletfizetésre is. Kérjen prospektust.

Betegh Pál villam-moteros könyvnyomtató-intézetében Székelyudvarhelyt.